

SILVIN SARDENKO:

PET MODRIH DEVIC.

ŠTIRIDEJANSKI IGROKAZ V PROSLAVO PAPEŽKEGA JUBILEJA LEONA XIII.

Prvo dejanje.

Praznično pospravljena kmetiška soba. Sredi glavne stene na bolj vzvišenem prostoru stoji kip Leona XIII. Na mizi leži polno raznovrstnega cvetja in zelenja. Milka in Cirila spletata šopke.

Milka (stopi k oknu.) Poglej, Cirila, pri tem-le oknu sem slonela, ko sem izvedela, da je umrla Potokarjeva Darinka.

Cirila (deva cvetje med zelenje): Jaz pa sem bila ravno tam na polju. In nisem imela, kamor bi se naslonila. Moje noge so omahovale, kakor dete, ki je ravnokar shodilo.

Milka: Verjamem! Tebi je bilo še huje.

Cirila: O, huje... huje, ko je Potokarica naenkrat zavpila, da sem jaz kriva Darinkine smrti!

Milka: Kako boš ti kriva?

Cirila: Potokarica mi je jokaje očitala: Vidiš ti, neusmiljenka, naša Darinka bi živela vsaj še eno leto, da je nisi pregovorila, naj daruje eno leto za svetega očeta.

Milka: Saj je Darinka prej umrla, kakor pa ste sklenile darovati vsaka po eno leto za svetega očeta.

Cirila: Seveda! Darinka je samo ljubila svoje leto, a darovala ga še ni.

Milka: In kako bi bila rada v sredi peterih modrih devic, ki bodo — pa saj si ti prva med njimi — ki boste danes slovesno prinesle vsaka svoje leto sv. očetu v dar.

Cirila: A Bog ni hotel, da bi bila Darinka vmes.

Milka: Oh, še sedaj jo slišim, kako mi je nazadnje šepetala: — Milka, ko bi se stekli moji dnevi na ljubo svetemu očetu, o, kako bi se mi smrt zdela sladka!

Cirila: Mene in moje družice pa je tako vroče prosila, naj gotovo darujemo

vsaka po eno leto od svojega življenja, da se bomo eno leto prej zopet videle tam gori.

Milka: Oj ti draga Darinka! Sedaj je že tri tedne v grobu.

Cirila: In meni se zdi, kakor bi bila že tri leta.

Milka: Nič ne žaluj, Cirila! Saj se naša nameravana slovesnost zaradi tega še ni razdrla.

Cirila: Razdrla se še ni — ali kaj, ko bi se začela razdirati?...

Milka: Zakaj tako praviš?

Cirila: Ne vem zakaj, samo bojim se.

Milka: Nič se ne boj! Le skrbno naprej zaljšaj papežev kip — tvoje družice bodo kmalu prišle — in slovesnost se bo veselo pričela.

Botra (kmetiško, a čedno opravljena, bolj postarna, širokega obraza, jako nemirno-radovednih oči, s košarico v roki): Dobro jutro, Milka in Cirila! M! pa tako pridni!

Milka: Bog daj, da bi bilo dobro tudi Vam, botra!

Cirila: A prezgodaj ste prišli, šele pripravljava.

Botra: Tako! Prezgodaj? Ni mogoče? Mi je prav žal!

Milka: Boste pa počakali, botra.

Botra: O ne, počakati pa ne morem. Sama sem ostala pri hiši — in opoldne bodo prišli drugi domov. Kdo naj jim prinese kosila?

Milka: Saj bo to še bolje, če jim boste prinesli kaj posebnih novic o naši slavnosti.

Botra: I, kako jim naj kaj povem o nji?! Čakati tako ne morem, pa tudi ne smem. Povejta mi vse kar naprej — čemu bi skrivali?!

Milka (ponudi botri stol): Sedite malo! Pri nas radi spimo.

Botra (sede): No, povejta mi!

Cirila: Botra, to se ne dá povedati.

Botra (napol nevoljna): Saj niso božje skrivnosti.

Milka (dokazuje živahno z rokami): Glejte, botra, tudi slavčeva pesem ni nobena skrivnost — a Vam je ne morem opisati.

Cirila: Treba ga je poslušati, slavca samega.

Botra (se napol vzdigne s stola): No, slavčici moji, zapojta mi, povejta mi, saj vaju bom poslušala.

Milka (Cirili): No, nekaj bi že lahko omenila —

Cirila: To že veste, da se nas je zbralo pet deklet, ki bomo . . .

Botra: Kar že vem, tega mi ni treba praviti.

Cirila: Tega pa še ne veste, čigava so ta dekleta?

Botra: No, to bi pa rada vedela. Jamnikove Zorke gotovo ni zraven?

Milka: No, ta, ki ji je več za eno leto, kakor pa ciganki za cekin.

Botra: Gotovo ji je žal, da nima leto namesto 365 — 563 dni.

Cirila: Pustimo jo! Oj, ko bi izvedela, pa bi ne bilo besed ne konca, ne kraja!

Botra: A, da pridemo me prej do konca: Cirila, govori naprej, kar si začela. Katere bodo?

Cirila: Cestnikova Ivanka . . . potem Končanova Vida . . .

Botra: Tista iz Bele vasi?

Milka: Da, tista vljudna in zgovorna, kakor malokatera.

Cirila: Potem Kotarjeva Martina.

Botra: Katera je že Martina, mlajša ali starejša?

Milka: Mlajša! Predlanskim je stopila v Marijino družbo.

Cirila: Potem pa Logarjeva Stanka.

Botra (začudena zopet napol vstane s stola): Ni mogoče?! Logarjeva Stanka? Ko njena mati sama ne ve, kako bi poslajšala in podaljšala edini hčerki življenje.

Milka: Stanka pa pravi, da ji ni mar dolgega življenja.

Botra. Poglej ga, pogumnega dekleta! Tega si pa ne bi mislila.

Cirila: In še kako rada je obljubila eno svojih let —; kakor nobena.

Botra: Milka, ali ti se pa nič ne bojiš za svojo sestro Cirilo, če ti eno leto prežgodaj umre?

Milka (Cirili): Bogve, če niso Cirili odmerjena daljša leta, kakor pa meni?!

Cirila (zamišljena molči.)

Botra: Bogve! Cirila, kaj pa ti misliš?

Cirila: Jaz mislim, da je vse življenje vseh nas peterih skup v primeri z enim samim papeževim letom le majhen kresni ogenj na gori pred milijonom zvezd na nebu.

Botra: Prav lepo si povedala, samo dobro te nisem razumela.

Milka: Ponovi še enkrat, Cirila!

Cirila (bliže k botri, katera sede): Kajneda botra, majhen ogenj na gori razsvetljuje komaj vrhunec gore, zvezde pa razsvetljujejo vesoljno nebo. Me bi s tistim letom, ki ga darujemo svetemu očetu, morebiti koristile le temu ali onemu, papež pa bi z našimi darovanimi leti neizrekljivo mnogo storili za vesoljno cerkev.

Milka: Vidite, botra, tako je!

Botra: Cirila, ti si pa res učena! Nisi hodila zastanj v Ljubljani v kloštrsko šolo. Kar vesela sem, da sem tvoja botra.

Milka: Mene pa niste veselili? Le čakajte!

Botra: Tudi, Milka, tudi! Obeh sem prav vesela. (Ju prime za roko.)

Mati (vstopi. Visoka, okusno po domače oblečena žena ima v roki dve papeževi zastavici.)

Cirila: Mati, botra so prišli, Godnikova botra! (Hiti materi nasproti.)

Mati: O, poglej jo no! Reza, kaj si tudi ti prišla na našo slavnost?

Botra: Tvoji hčerki sta mi o nji že toliko lepega napovedali, da sem kar pozabila prašati, kje se ti mudiš?

Mati: Pri sosedu sem bila, pri šivilji . . . A da ne pozabim (bolj tiho in počasno proti Cirili): Cirila, Julka je naročila, da pojdi sama povedat, kakšne trakove hočeš.

Cirila: Zastavice ste prinesli?

Mati (razkazuje zastavice): Poglej jih! Ali ti bodo všeč?

Botra: M! m! Kako so lepe! (Prime in pogladi zastavico): O, to mora biti pa drago blago!

Milka: No, svila ravno ni!

Cirila: O, bodo pa naša oblačila iz svile.

Botra: Iz svile? Vseh pet nevest, ali kaj ste že, vseh pet bo imelo svileno obleko?!

Mati: Da, da, vseh pet! Tri belo-, in dve rumeno-svileno oblačilo.

Botra: Zakaj pa ravno belo in rumeno? Ali zato, kakor bi bili te dve barvi najlepši?

Cirila: O, ne! Ampak — ker sta to papeževi barvi.

Botra: Saj res! Je že res!

Mati: Cirila, pojdi! Julka čaka.

Cirila: Milka, teči tačas po Cestnikovo lvanko, naj pride zaljšat in krasit papežev kip. (Obe odideta.)

Botra: Saj pravim, vaša hiša pa nima zastonj imena „Praznikova“. Danes boste imeli prelep praznik.

Mati: Kajne, kako je pa tudi soba praznična?!

Botra: Pa tudi ti si mi vsa praznična, kakor o Veliki noči.

Mati: I, seveda, kaj ne bom! Kaj je pa že pri vas novega?

Botra: Staro se nazaj vrača. Pri vas je pa danes vse po novem... Vidiš, čudno se mi zdi, kako je prišla vaša Cirila na tako misel.

Mati: Na kakšno misel?

Botra: Saj veš — od tistih petih let in petih deklet.

Mati: No, to je popolnoma lahko, ko vedno bere in bere. Še pozno zvečer je ne spravim od knjig. In tudi to misel je nekje brala.

Botra: In precej je postala njena misel.

Mati: Da, njena srčna misel. Vem, da se ji še ponoči sanja o papeževi 25letnici.

Botra: Misliš?

Mati: Za svojo misel je hitro pridobila nekaj deklet.

Botra: Saj pravim, to so pa res pogumna dekleta! In dobrega, nedolžnega srca...

Mati: Seveda. Mlad človek je tako za-verovan v svoja leta. Hudega še nič izkusil ni —: tudi enega dne si ne bi dal odvzeti od svojega življenja. Te pa so pripravljene dati kar vsaka po eno leto!

Botra: To so redka dekleta!

Mati: Jaz jim pravim „pet modrih devic“. Veš, kakor tiste v svetem pismu?

Botra: Vem, tiste, ki so šle z lučjo ženinu naproti.

Mati: Pa tudi naše modre device bodo nosile v rokah svetlo luč v znamenje tistega leta, ki ga bo vsaka darovala za svetega očeta.

Botra: Pa saj to leto ni zavrženo.

Mati: O, ne, ne! Darovano za najvišjega in najimunitnejšega moža na zemlji — ne more biti zavrženo.

Botra: Saj pravim, nikoli ne more biti zavrženo.

Mati (pokaže na kip Leona XIII.): Poglej ga sèm! Kako ljubezniv in prikupljiv, res, svet obraz je to!

Botra (ogleduje kip): Meni se zdi, da je ž njim tako, kakor z letom. Čim bolj se namreč leto stara, tem lepše je. Le pomisli na Božič! In...

Mati: In čim lepši in pomenljivejši so dnevi starega leta, tem nerajši ga zapuščamo.

Botra: Tudi meni se tako godi. Oh da, s papežem je sam Bog.

Mati: In božji blagoslov! Zato je pa tudi papeževo življenje veliko vredno.

Botra: Čakaj, kako je že rekla Cirila? „Življenje nas peterih vkup je v primeri z enim samim papeževim letom le majhen kresni ogenj pred milijonom zvezd na nebu.

Malka (dekle iz vasi, prihiti v sobo vsa v eni sapi): Mati!... (V sapi ji zastaja beseda.) Mati! kje je Cirila?

Mati: K sosedom Julki je šla nekaj naročiti.

Botra (mater): Kaj pa ta hoče?

Malka: Logarjeva mati so mi rekli —

Mati: Da pojdi k nam?...

Malka: Ne! Da Cirila namesto Poto-
karjeve Darinke še ni dobila nobene druge.

Mati: O... že... že! Ravno Logar-
jeva Stanka se je sama od sebe ponudila.

Botra: Čigava si pa ti?

Malka: Mlinarjeva Malka. Tudi jaz sem
se prišla Cirili ponudit.

Mati: Prepozno!

Malka: Morebiti bi pa katera druga
rada odstopila.

Mati: O nobena!

Botra: Jaz ne vem dobro! Mislim pa
tudi, da nobena.

Mati: Katera pa naj bi odstopila?

Malka: Cestnikova Ivanka...

Mati: Ivanka? Ivanka? Misliš? Prva je
bila za Cirilo! Ne bo nič, Malka!

Botra (bolj poredno): Omeni katero drugo!

Malka: Kotarjeva Martina...

Mati: Zakaj pa naj bi se ta skesala?

Malka: Ker bi bila vedno rada mlada...

Botra: Ravno prav! Bo še mlajša umrla,
če dá eno leto. (Mati se malo zasmije.)

Mati: Martina je preveč goreča za
Leona. Malka... Malka! (Zmaje z glavo.)

Malka: Mislite, da bi me tudi Konča-
nova Vida ne pustila namesto sebe?

Botra: Končanovo Vido pa še jaz pre-
dobro poznam. Če se katere stvari oklene,
je ne pusti zlepa.

Mati: O... ne... ne! Posebno kot ne-
vesta Leonove slavnosti se ne bo zapustila.

Malka: Seveda namesto Logarjeve
Stanke pa tudi ne morem biti?

Mati: Najbrže da tudi ne.

Botra: Jaz bi pa dejala, da je to vsaj
nekoliko mogoče...

Mati: Da! Logarica je res preskrbna in
preboječa za svojo hčer.

Malka: Mati, torej pa povejte Cirili: Če
bi Logarjeve Stanke ne bilo, naj pokliče mene.

Mati: Bom... bom!

Malka: In jaz sem takoj pripravljena.
(Odide.)

Botra: Oh, kako je to dekcle vsiljivo!

Mati: Jaz bi rekla, da je tako navdu-
šena za svetega očeta.

Zastor pade.

Drugo dejanje.

Soba kakor prej, le papežev kip je že mnogo bolj
okrašen. Okrog sohe stoji v lepem vencu petindvajset
luči. Spodaj je venec pretrgan vtoliko, da pride
lahko vmes še pet lučic.

Milka (zaljša kip in ga ogleduje oddaleč):
Ná, sedaj naj pa Cirila reče, da nimam
spretno in pripravne roke! Naš sveti oče
so čimdalje lepši. (Zapoje.)

Ivanka (vstopi in prinese cipreso): O! Milka!
pa tako vesela!

Milka: Ali ti nisi, Ivanka?

Ivanka: Saj vidiš, da ne jokam. Kam
naj denem to cipreso?

Milka: Semkaj jo postavi! (Ji pomaga.)
Je-li, težka je?

Ivanka: Če človek z veseljem nosi, ni
nič težko.

Milka: Prav imaš, Ivanka!

Ivanka: Kje je Cirila?

Milka: K sosedovi Julki je šla nekaj
naročit. Kmalu pride!

Ivanka: Papežev kip si pa že lepo
ozaljšala. A najimnitnejšega še manjka.

Milka: No, in kaj bi bilo to?

Ivanka: Grb — ali znamenje svetega
očeta Leona XIII.

Milka: Le počakaj, Ivanka, vse še bode.
Za papežev grb je treba... no, česa je že
treba za papežev grb?

Ivanka: Treh stvari. Prvič ciprese...

Milka: To si že ti prinesla! (Pogleda
cipreso): Pa še prav krasno!

Ivanka: Drugič je treba zvezde...

Milka: Menda jo priskrbi Kotarjeva
Martina.

Ivanka: Da, Kotarjeva Martina! In
tretjič: dveh lilij...

Milka: Te pa gotovo prinese Logarjeva
Stanka.

Ivanka: Kajpada, saj je lilija njena naj-
ljubša cvetica!

Milka: In Končanova Vida? Ali ne bo
dala nobenega okraska?

Ivanka: Za grb ni treba družega! A
prinesla bo zlate ključke sv. Petra, ki jih bo
položila pred ta kip. Tako smo se domenile.

Milka: Naša Cirila bo pa dela vrh kipa zlato krono . . . Ali si jo že videla?

Ivanka: Ne še! . . . Kje pa je?

Milka (pelje Ivanko v drugo sobo): Pojdi jo sémkaj pogledat! (Odideta.)

Mati (pridejo v sobo in se ozirajo semtertja): Jej . . . jej! Kako je vse lepo! Zdi se mi, da sem v cerkvi, ne pa v naši hiši.

Cirila (prinese raznobojnih trakov): Ali so botra že odšli?

Mati: O, morajo biti že pri Klančarjevem mostu.

Cirila: In jaz jim še „z Bogom“ nisem rekla.

Mati: Nič ne de! Kdor je pobožen, je vedno z Bogom. In teta so pobožni . . . Odkod je pa ta cipresa? (Se ozró na cipreso in kmalu odidejo): Nekaj sem pozabila.

Cirila: Gotovo mora biti Cestnikova Ivanka tukaj. (Glasno zakliče): Ivanka!

Ivanka (pride): Krono sem šla pogledat. Ah, kako je krasna!

Cirila: A najlepše se šele pripravlja . . . Milka, prosim te, steci k Julki, pa ji pomagaj, kar ti poreče, ona ne more vsega.

Milka (pride in z besedami „Takoj . . . precej!“ zopet odide.)

Ivanka: Kip bova pa medve okrasili.

Cirila: No, saj ta je že skoraj okrašen, kakor da je vzrasel med cvetjem.

Ivanka: Pa res, te-le šmarnice se prav podajo.

Cirila: A lilije, te se bodo šele podale! Ali si kaj videla Logarjevo Stanko?

Ivanka: Nič! Sem šla za vasjo. Na vasi je stalo polno ljudi, gotovo pridejo gledat.

Cirila: Naj pridejo, a prej ne, dokler ne pričnemo.

Martina (prinese v roki zvezdo in se smehlja.)

Ivanka: O, smo že tri!

Cirila: Bog te sprimi, Martina!

Ivanka: Zvezde nisi pozabila?

Martina: Ne . . . nisem! (Položi zvezdo na mizo.)

Cirila: Ali si prišla semkaj s težkim srcem, povej odkritosrčno!

Martina: Kaj vendar misliš, Cirila! Poglej moj veseli obraz —

Ivanka: Kaj so pa doma rekli?

Cirila: Ali se boje za tvoje leto, ki ga bodeš darovala?

Martina: Nič! Mati so rekli: Manj let, manj grehov! Oče so pa dejali: Kaj bo eno leto? Deset jih daj, če hočeš!

Cirila in Ivanka (se smejeta.)

Martina: Samo naša mala Marjetica se me je oklenila okrog vratu rekoč: Tinca, ali bo res tebi jutri bingale - bongale? (Posnema Marjetico.)

Cirila: Oh, ti nedolžno otroče!

Ivanka: No, dete le toliko ve, kolikor so mu doma povedali . . .

Martina: Mati se vedno ž njo razgovarjajo. Gotovo ji tudi o tem niso molčali.

Cirila: Seveda, povedali so ji po otročje, in Marjetica te je po otročje prašala. — Kako je mogla drugače?

Ivanka: V otroških besedah je sicer rada resnica, vendar v teh besedah ni treba iskati resnice.

Martina: Saj je ne iščem! Le tako sem omenila, ker ljubim Marjetico . . . Ali, kar Bog hoče, to se bode zgodilo.

Anka (slaboumno dekletje z vasi, bolj siromašno oblečena): Nikar mi ne zamerite, če vas motim. (Govori in se obnaša jako otročje.)

Cirila: Anka, kaj bi pa ti rada? (Posnema Ankin glas.)

Ivanka: Oh! Jo že spet vidim!

Martina (radovedno ogleduje Anko.)

Anka (Martini): Čemu me tako ogleduješ, saj sem ravno taka, kakor vselej.

Cirila: Da, ravno taka si kakor vselej. A po kaj si prišla?

Anka: Rada bi bila modra devica.

Ivanka: Kar modra bodi — in pojdi domov.

Anka: Kje imate svetega očeta? Jaz ga hočem tudi videti!

Cirila: Poglej ga!

Anka: Ah, kako je bel, kakor iz kamna!

Ivanka: No, saj je tudi iz kamna!

Anka: Tako praviš, da je! (Gre in poudrsne s prsti po kipu.) Mgm! Saj je res iz kamna! Oh, Cirila, naj bom še jaz modra devica!

Cirila: Saj si lahko modra. Le tiste deviške obleke, ki jo bomo oblekle me, nimaš. Taka pa ne smeš biti!

Anka: Precej pojdem domov in bom oblekla tisto novo obleko z belimi zobci.

Martina: Tisto, ki si jo imela prvokrat na sv. Treh kraljev dan?

Anka: Ti že veš, Martina! Kaj ne, kako je lepa!

Martina: Ravno grda ni!

Ivanka: Lepa pa tudi ni!

Anka (precej trdo): Hm! Ko bi bila tvoja, bi je noč in dan ne slekla.

Ivanka: Seveda, ker bi je ne bilo škoda.

Cirila: Anka, sedaj ni drugače, da greš domov. (Jo zasučje — ali Anka se zopet obrne.)

Me si moramo še marsikaj pripraviti. Gledat pa lahko prideš popoldne.

Anka: Ali naj pridem v tisti novi obleki z belimi zobci?

Ivanka: Kajpada, v tisti novi z belimi zobci...

Anka (med vrati odhajajoč): Mgm! V tisti z belimi zobci — —

Cirila: Ta'le Anka! (Se smehlja.)

Ivanka: Otročja je, kakor bi bila šele letos pri birmi!

Vida (skoraj plane v sobo.)

Ivanka: Kaj si tako zasopla, Vida?

Vida: Hitela sem, kar sem mogla, da bi....

Cirila: Da bi ne zamudila?

Martina: Saj Logarjeve Stanke tudi še ni.

Vida: No, ravno to je, vidite. Najbrže je tudi ne bo...

Cirila: Vida, nikaar se ne šali! Slavnost je resna!

Vida: Brez šale bodi rečeno! Logarica je šla sedaj za menoj. Gotovo ne bo prinesla semkaj najlepšega poročila. (Govori tiho, kakor bi se bala Logarice.)

Martina (gleda skozi okno): Je že tu!

Ivanka: Cirila, opravita z Logarico sami, me se ne maramo vtikati vmes. (Vidi in Martini): Stopimo me tačas semkaj v sobo. (Odhite na levo.)

Vida: A bodi pripravljena, kaj veselega ne bo...

Cirila (nekoliko pomaje z glavo in molči.)

Logarica (resnega obraza s čudno, na glavi zavezano ruto): Ravno prav, da si sama, Cirila! — Ne bodi nevoljna name!

Cirila: Čemu bi bila nevoljna na Vas?

Logarica: Zavoljo tega, kar ti moram povedati.

Cirila: Kaj je posebnega, mati Logarjeva?

Logarica: Naša Stanka ne more biti med tistimi peterimi devicami...

Cirila: Zakaj ne? Ali ji kdo brani, da ne more biti?

Logarica: Jaz ji branim, in moram ji braniti.

Cirila: Kdo Vas k temu sili?

Logarica: Le pomisli, Cirila, to-le pomisli! Lani, bilo je ravno na svetega Marka dan, je bila naša Stanka na Velikem vrhu...

Cirila: Tudi jaz sem že bila gori.

Logarica: A tebi se ni prav nič žalega zgodilo?

Cirila: Kaj pa se je pripetilo Stanki?

Logarica: Pomisli, na bližnji smreki se je oglasila kukavica...

Cirila: Kukavica je vendar krotka ptica!

Logarica: Res, krotka ptica — pa je vendarle črna. In naši Stanki je prerokovala prezgodnji črni grob...

Cirila: To je naravnost nemogoče, Logarjeva mati.

Logarica: O, pa še kako res je! Stanka je prašala: Kukavica, povej mi, koliko let bom še živela...

Cirila: Kdo je pa to kukavici povedal, da bi vedela?

Logarica: In veš, kolikokrat ji je ta črna ptica zakukala?

Cirila (z nasmeškom): No kolikokrat?

Logarica: Samo dvakrat! Moj Bog, samo dvakrat! Pomisli, naša Stanka ima samo še dve leti — in še od tega naj bi izgubila eno leto!?

Cirila: To so vraže! Ko bi bila kukavica prav spočita, pa bi zapela stokrat. Mi-

slite, da bi potem Stanka sto let živela? Pojdite no, to so vraže!

Logarica: Nič vraže! Predobro poznam trhlo zdravje naše Stanke. Le malo dni ji je še odmerjenih... In sedaj naj se ji številce še teh dni pomanjša? Ne, to ne gre! Tega jaz ne pustim. Tega jaz ne prenesem.

Cirila: Ne bodite preplašni in prelahkoverni. Stanka naj pride!

Logarica (glasno): Ne bo prišla! Doma sem jo zaprla, da mi posili ne uide.

Cirila: Če ste ji dobra mati, zakaj ji ne pustite tega, kar jo tako veseli?

Logarica: A če je ona dobra hči, zakaj bi ne opustila tega, kar me tako boli?

Cirila: Vi samo tako hudo mislite!

Logarica: In te hude misli so mi prišle prav iz težkega srca. Ne, naše Stanke ne bo, pa je ne bo!

Cirila (sklene roke na prsih): O ti ljubi Bog! Ali naj bodo zastoj vse naše priprave! (Gre h kipu sv. očeta, kakor bi se hotela tam zjokati).

Martina (in za njo oni dve iz stranske sobe): Vse smo slišale pri vratih!

Vida: Kaj hočemo začeti, Cirila? Ali naj darujemo samo štiri leta?...

Cirila: Obljubile smo jih pet.

Ivanka: Seveda, ravno pet! Da bi sveti oče čez pet let praznovali 30-letnico, kakor praznujejo letos 25-letnico papeževanja.

Martina: Jaz darujem rada dve leti...

Vida: Jaz tudi!

Cirila: A mora nas biti ravno pet, da je bolj pomenljivo.

Ivanka: Naj pride torej vaša Milka.

Cirila: Naša Milka bi že lahko bila. A mora biti ravno Stanka.

Martina: Ravno Stanka? Zakaj?

Cirila: Jaz sem tako preračunala, da bi skupna leta nas peterih znašala ravno 93 let.

Vida: Aha! In sveti oče imajo ravno 93 let.

Cirila: Stankina in naša leta vkup pa štejejo tudi toliko...

Martina: Jaz imam 18 let.

Ivanka: Jaz pa 19.

Vida: Mojih je dvajset let — in tvojih tudi toliko, Cirila.

Cirila: Dà! Stankinih pa šestnajst let.

Ivanka: No, seštejmo! (Šteje na prste...) Res, ravno 93 let!

Martina: Oh škoda, da je ni!

Vida: Pa tudi njenih lepih lilij ne bo!

Ivanka: In to vse zavoljo vražjeverne sitnice!

Cirila: Potrpimo malo! Bog, ki nam je to misel dal, nam bo tudi pomagal!

Vida: Kje bi neki drugo poiskale, namesto Stanke?

Ivanka: A mora imeti šestnajst let!

Martina: Čakaj, katera bi bila te starosti... (Vse premišlujejo.)

Stanka (naenkrat vstopi, držeč v roki dve liliji.)

Cirila: O! o! Stanka, kako je to mogoče, da si prišla?! O!... O!... (Vse štiri jo kar obsujejo z vprašanji.)

Vida: O, hvala Bogu!

Ivanka: Kako je to mogoče, saj si bila vendar zaprta?

Martina: Ubožica!...

Cirila: Kako si se pa rešila?

Vida: Kdo ti je odprl vrata?

Ivanka: Vaša mati gotovo ne?...

Stanka (vse štiri jo obstopijo ter jo željno poslušajo): Kajneda, naša mati so prišli sem povedat, da me ne bo? (Ji prikimavajo.) Mene pa so doma zaprli. Ihtela sem skoraj na glas. Na mojo tolažbo pa so prišli mimo Godnikova mati.

Cirila: O, naša botra!

Stanka: In pogledali so skozi okno... Poklicala sem jih in jim povedala, zakaj sem zaprta. Pa se niso nič čudili, kakor bi že vse vedeli.

Cirila: Pri nas so bili in so vse izvedeli.

Stanka (nadaljuje): Povedala sem jim, kam devajo naši ključ. In res so ga našli tam. Pa so prišli in odprli.

Vida: Hvala jim stoterna!

Cirila: Kaj pa tvoja mati?

Stanka: Takrat jih še ni bilo domov. Nemudoma sem vzela z okna lilije — —

Ivanka: Pa bi se lahko med potom srečali . . .

Stanka: O ne! Počakala sem pri Travnikovih, dokler niso prišli naša mati mimo proti domu.

Martina: To si bila previdna!

Stanka: In kakor hitro so odšli mimo Travnikovih, smuknila sem iz sobe in prihitela k vam. (Se mehko nasmeje.)

Ivanka: Prav si imela! Položi liliji semkaj! (Ji pokaže prostor in pomaga.)

Vida: Me smo že kar žalovale po tebi.

Martina: Kakor da nisi bila samo zaprta, ampak celo zakopana.

Cirila: Zahvaljena bodi, Stanka, da si tako goreča za našo slavnost in obljubo!

Stanka: Ali naj bi besedo prelomila?

Vida (in druge): Zahvaljena bodi tisočkrat!

Cirila: Sedaj pa hitimo v sosedno sobo, da se pripravimo! (Prime Cirilo za roko.)

Vida: In vrnile se bomo, kakor neveste, ki gredó ženinu naproti.

Stanka: Oh! Kako sem vesela, da morem biti med njimi. (Odidejo.)

Zavesa pade.

Tretje dejanje.

Ista soba. Papežev kip je že ves okrašen. Polovico luči že gori. Nad kipom se blešči zlata tiara, pod njim dva ključa, ob strani bolj pri vrhu svetla zvezda, bolj spodaj dve liliji, v sredi pa cipresa.

Milka: Nobene več ni tukaj. Gotovo se že napravljajo. (Gre proti vratom stranske sobe in poslušajo.) Da, že šumé svilnata oblčila. Hitro moram nažgati še te luči. Petindvajset luči — v znamenje papeževe petindvajsetletnice.

Logarica (vsa v veliki, jezni sapi): Ali je naša Stanka pri vas?

Milka: Jaz je nisem videla, da bi prišla.

Logarica: Seveda je prišla! Na teh dveh lilijah poznam . . .

Milka: Morebiti?

Logarica: Nič — morebiti! Mora biti tukaj. Poklič mi jo takoj!

„DOM IN SVET“ 1903. ŠT. 4.

Milka (vidi, da gre Logarica sama proti stranskim vratom, jo prebiti in zakliče): Stanka, pridi malo vun! (Odide v stransko sobo.)

Stanka (pride iz stranske sobe, iz katere se čuje žalostni: „Ah! že spet!“): Mati!

Logarica (precej jezno): Stanka!

Stanka: Mati, nikar se ne hudujte!

Logarica: Stanka, nikar me ne jezi!

Stanka: Ravno nasprotno, razveseliti Vas hočem.

Logarica: Dokler te vidim na tem kraju, me ne moreš razveseliti.

Stanka: Pa mi dovolite, da bom vsaj jaz vesela!

Logarica: Tega veselja ti ne privoščim. Kdo ti je odklenil doma?

Stanka: Dobra roka!

Logarica: Ali kdo ji je ukazal?

Stanka: Usmiljeno srce!

Logarica: Stanka, zadnjikrat ti rečem in te prosim: Pojdi domov!

Stanka: Oh, mati! Doma sem tolikrat in bom še tolikrat, zakaj bi morala biti ravno sedaj doma, ko moram biti tukaj.

Logarica: Nikar ne misli, da boš doma kdove še kolikokrat! Ali ne veš, kaj je kukavica kukala!?

Stanka: Mati, to so bile le otročarije!

Logarica: Tako praviš, otročarije! Zakaj pa tolikrat na našem vrtu sova poje?

Stanka: Morebiti že ve, da jo Vi radi poslušate.

Logarica: Stanka, nikar se ne šali — do tvojega groba ni daleč!

Stanka: Bogve! . . .

Logarica: Nikar ne krajšaj svojih kratkih dni! Če ne maraš zaradi sebe, vsaj zavoljo mene jih ne krajšaj. Jaz sem ti dala življenje.

Stanka: Bog mi je dal življenje, On ga mi bo vzel, kadar mu bo drago.

Logarica: Kmalu ti ga bo vzel, ker tako zametavaš svoje dneve.

Stanka: Mati, jaz jih darujem — jaz jih ne zametavam.

Logarica: Ah, že vidim, da se ne usmiliš svoje matere. Naj le živijo sveti oče, naj živijo — a tvoja mati bo umirala . . .

(jokaje) umirala zaradi tebe. O, Stanka, ali ti je smrt lastne matere tako sladka?

Stanka: Nikar se, mati, ne solzite! Ko bom ... (Logarica odhaja.) Poslušajte mati ... Ko bom darovala leto za svetega očeta, se bom spomnila tudi Vas ...

Logarica: Stanka, pojdi z menoj domov!

Stanka: Ne smem, mati. Srce mi ne pusti!

Logarica: Jaz sem tvoja mati — ti pa nisi moja hči. (Izgine.)

Stanka: Kako so čudni! Črnim kukavicam in ponočnim sovam več verjamejo, kakor pa meni.

Cirila (pride s tovarišicami iz sobe): Torej si vendar še pri nas ostala?

Stanka: Brez vas bi ne moglo biti danes mojega veselja.

Vida: In brez tebe bi ne bilo našega veselja.

Ivanka: Ves čas smo se bale zate.

Stanka: Jaz pa sem bila brez strahu.

Martina: Vsak trenutek smo mislile, da te bodo siloma odpeljali pri vratih.

Stanka: Nikakor ne! Moje srce je danes pregorko in prepogumno.

Cirila: Hvala bodi Bogu! Vendar pa so nas Logarjeva mati nekoliko zamudili.

Ivanka: Se bomo pa sedaj hitreje zasukale! (Hitro stopi proti stranskim vratom).

Cirila (prime Stanko za roko): Pojdimo, družice moje. Sedaj nas ne premoti več nobena stvar. A ti, Milka, nažgi tačas vse luči.

Milka (ki je tačas zadaj stala): Prej bodo gorele — kakor pa se boste ve napravile. (Vseh petero devic se gre pripraviti.)

Milka (prižiga luč za lučjo): Ah, opravljene bodo pa že tako lepo, da bi jih še v nebesa vzeli, ko bi se prikazale na nebeškem pragu. Skoraj mi je žal, da nisem med njimi!

Mati: Ali si jo videla? Logarica je šla objokanih oči od nas.

Milka: Njene solze so prav poceni... Za kaj vse pa ona ne joka?

Mati: Saj res! Če se bliska — joka... če burja tuli — joka... če jo glava boli joka — vedno joka.

Milka: In če bi ji Stanka umrla — bi pa od samih solza oslepela ...

Anka (v praznični obleki z belimi zobci): Ali sem sedaj dobra, Milka?

Mati: Kaj pa ta hoče?! Govori ji prav nakratko!

Milka: O, seveda! Še prav lepa si! (Se ji smeje čudi.)

Anka: Ali sedaj, kajne, sedaj bom modra devica?

Milka: Kakšna?

Anka: Ali sem modra devica?

Milka: Morebiti še boš.

Mati: I, kajpada! ...

Anka: Kje so pa druge modre device?

Milka: Jih ni!

Anka: Vi, mati, kaj pa stoji tukaj ta vaša Milka?

Mati: Čemu pa ti?

Anka: Kam naj pa grem? Tja notri! (Pokaže na vrata v stransko sobo.)

Milka: Tja notri ne bo prav!

Anka: Ali tja vun bo pa prav? (Pokaže na glavna vrata.)

Milka in mati (obe hkrati): O, prav ... prav!

Anka: Torej pa grem ... samo da bom modra devica ...

Milka: Seveda si modra, samo da greš! ...

Anka (pokaže na obleko): Poglej, Milka, te bele zobce.

Milka: Vidim.

Anka: Poglejte še Vi, mati!

Mati: Jej, kako so lepi! (Anka se smeje in odide. — Kmalu potem, ko Anka odide, pridejo radovednice od vseh strani pogledat, kako je vse ozaljšano pri Praznikovih.)

Zalka (ena izmed radovednih žensk, vodi za roko majhno deklico. Ko že dolgo ogleduje, vpraša): Kaj pa ta cipresa tukaj?

Milka: Pomeni papeževo dolgo ... dolgo življenje ...

Zalka: In tista zvezda tam gori?

Milka: Pomeni papeževo modrost in bistroumnost ...

Zalka: Ali te lilije tudi kaj pomenijo?

Milka: Seveda ... Čisto in neomadeževano življenje svetega očeta ...

Zalka: Poglej, pa ključi so tudi zraven in zlata krona! (Sklone se k deklici, ki jo drži za roko): Ali vidiš? (Milki): Ah, še našo Martino bi rada videla. Tudi Marjetica bi jo rada videla. (Spet se sklone k deklici): Kajne, Marjetica? Tince sva prišli pogledat.

Marjetica (otročje): Bingele — bangele!

Milka: A v sobi ne bosta smeli biti. Samo tam zunaj pred vrati, ali pa pri oknu.

Zalka: Samo, da kaj vidiva in slišiva!

Milka: Pst! Tiho! Cirila je že pozvončkala. Pričela se bo slavnost. Hitro, hitro! (Namigava jima z roko, naj odideta.)

Četrto dejanje.

Pred papeževim kipom gori vseh petindvajset luči. V ozadju se čuje mehka pesem na harmoniju. Počasi in slovesno nastopi prva izmed modrih devic, krasno oblečena. Na glavi ima venec, na prsih svetinjo in kokardo s papeževim znakom, ali ob desni roki trak papeževe barve. V roki lučke v podobi srca, ob lučki je pripet droben šopek. Devica se prikloni pred ozaljšanim kipom in s prosečim in slovesnim glasom poklanja svoje leto.

Ivanka (belooblečena):

Vsemodri Bog! Poglej na mojo prošnjo in na moj dar. Ti, ki daješ človeku leta in jih jemlješ, kadar Ti je drago: Vzemi eno leto od mojega življenja in daj ga svetemu očetu Leonu XIII. Sprejmi to lučko, ki je v znamenje darovanega leta polagam pred Tvojega najvišjega namestnika na zemlji.

(Odloži lučko in zapoje po napevu: „Na planincih...“)

Gori, gori, lučka, veselo,
da bo leto zlato zorelo,
da bo Leon sleherno delo
blagoslovljen dokončal.

Lučka, prej nikar ne ugasni,
da se dnevi vrnejo jasni,
da zaspe viharji preglasni
nad čolničkom Petrovim...

Angel (ki stopi nenadoma devici nasproti, preden se ta skrrije med vrati):

Nebo je čulo prošnje tvoje
in dar sprejelo srčni tvoj,

in kakor cvet pred solncem bodo
cvetela leta pred teboj;
in, ko ti zadnji dan ovene,
nebo na rožni vrt te vzame svoj.

(Izgine. — Ivanka vesela odide.)

Martina (rumenooblečena):

Vsevedni nebeški Oče! Ti veš, koliko je mojih odmerjenih let. Ali, ko bi jih bilo tudi samo trideset, rada dam trideseto leto Tvojemu Leonu. Ne trese se mi, poglej, ne trese se mi roka, ko pokladam to lučko, kakor bi pokladala eno leto pred Tvojega najvišjega pastirja.

(Odloži lučko in zapoje po napevu: „Slišala sem ptičko pet...“)

Mati so mi pravili,
naj se ne bojim,
četudi eno leto manj
na svetu tem živim:
Tam gori v rajju je lepo
tam gori plačalo nebo,
lepo lepo
bo leto to
mi plačalo nebo.
Oj leto bo
lepo lepo
mi plačalo nebo.

Naša le Marjetica
je zaplakala,
da še letos majnika
ne bom dočakala,
Marjetica, povej, zakaj,
ne bo sijal mi letos maj?
Zakaj... zakaj...?
Če pridem v raj,
najlepši moj bo maj!
Zakaj... zakaj...?
najlepši maj
bo moj na vekomaj!

Angel (kakor prej):

Tvojih let ni trideset,
tvojih let je petdeset!
Petdeseto leto tvoje
ne bi sreče ti rodilo,
lahko bi te pogubilo.

Leon bo pa s tvojim letom,
ki ga Bog bo njemu dal,
slavno . . . srečno kraljeval.

(Izgine. — Martina odide.)

Vida (belooblečena):

Vsemogočni Vladar nebes in zemlje, ki
pripustiš, da vlada tudi človek v Tvojem
imenu na zemlji: poglej na častitljivega
starčka, modrega vladarja Tvoje cerkve. O,
pomnoži mu srebrna leta! Rada hočem, in
Te prosim, da mu jih pomnožiš tudi z enim
mojih let.

(Odloži lučko, znamenje darovanega leta, in zapoje
po napevu: „Rasti, rasti, rožmarin . . .“)

Vzemi, vzemi, ljubi Bog
leto dni iz mojih rok!
Kaj je meni leto dni,
če bi v zgodnjo jamo šli?
Koliko je lepih mest
onkraj tvojih zlatih zvezd!

Ptičico si vjela bom,
pesemco ji pela bom,
pela jo bom leto dni,
da se ptička nauči:

Ena skala . . . eden Rim,
eden vlada Bog nad njim.
Slavni Leon — starček siv,
pa Njegov je čudež živ.

Kadar ptičko naučim,
v beli dan jo izpustim:
splavala bo v daljni svet
vsem stvarjem to pesem pet:

Ena skala . . . eden Rim,
eden vlada Bog nad njim:
Slavni Leon — starček siv,
pa Njegov je čudež živ.

Angel (kakor prej):

Daj, počakaj, modra Vida,
čuj besedo mojo sveto
triintrideseto leto
dalo bi ti sreč obilo,
a sedaj je šlo v gomilo.
Našla boš pa onkraj zvezd
rajsko mesto zlatih cest.

(Izgine — Vida odide.)

Stanka (rumenooblečena):

Neskončno dobrotljivi Bog! Ti si ustvaril
ptice pod nebom, da razveseljujejo človeka
— a nisi jih ustvaril, da bi mu napovedo-
vale prihodnje reči. Pa če bi bila tudi res-
nica, da bi se stekli moji dnevi z mojim
osemnajstim letom, vendar osemnajsto svoje
leto rada posvetim v blagor svetemu očetu.
Zapela bi veselo pesem, kakor jo pojejo
moje družice, a bojim se, da stojé zunaj
moja mati, in žalostno bi se razjokali, ko
bi slišali glas svoje Stanke. — — Ta lučka
je goreča, a še bolj goreče je moje srce
za Te, ljubi Bog in za Tvojega Leona XIII.

Angelj (kakor prej):

Nikar se, Stanka, me ne boj,
glej, jaz sem dobri angelj tvoj.
Oznanjam sladko ti novico:
Ko spet boš čula kukavico,
le prašaj, kaj je tvojih let —
napela jih bo šestdeset;
le svoji materi povej,
naj ne žaluje več naprej . . .

(Izgine, in Stanka odide.)

Cirila (belooblečena):

Že devetindvajset lučic gori pred teboj,
o sveti oče, luč z neba! Kakor bi te luči
goreče prosile za te in za tvoja mnoga leta.
Samo še ene lučke je treba, samo še enega
leta je treba, pa bi doživel tridesetletnico
svojega slavnega vladanja na Petrovem pre-
stolu. In to leto ti poklanjam jaz. (Odloži luč.)
Sam Bog ve, kako sem hrepenela po da-
našnjem dnevu in kako sem vesela, da se
je izpolnila moja želja. Naj le gorijo naše
luči, naj le živijo naša darovana leta v božjo
slavo, sveti oče, in pa v blagor vesoljne
cerkve.

(Zapoje po napevu: „Ko ptičica sem pevala . . .“)

In ko bi mogla, svojih let
bi rada dala jih deset,
samo da tvoj bi zadnji dan
ne bil še dolgo pokopan.

Oj srečo tvojih dolgih let
bi v srcu nosil celi svet

in blagoslov iz tvojih rok
razlival bi se krog in krog.

Srce pa naše bo povsod
ljubilo tvojo varno pot,
in prej ugasne solncu žar —
zvestoba naših src nikdar.

Angel (kakor doslej):

Oj Cirila, oj Cirila
kaj si danes izgubila!
Zadnje leto — leto eno,
več ne vrne se nobeno . . .
Preden bodo rože zale
na gredicah cvet pognale,
preden si bo prva ptička
gnezdo spletla vrh grmička,
preden bo ti sredi vrta
zelenela vinska trta —

tebi . . . tebi bo pomladno
smrt zapela pesem zadnjo.
Pa nikar se ne prestraši:
V domovini večni naši
krasno smo ti spletli krono:
Kolikor si dala dni,
toliko se v kroni tvoji
dragih biserov blišči . . .

(Izgine . . .)

Cirila (ponovi prvi dve kitici svoje pesmi):

In ko bi mogla, svojih let
bi rada dala jih deset!

(Pridejo še druge modre device in skupno zapojó
papeževo himno.)

Angel (se prikaže in jih blagoslavlja.)

O. VESELKO KOVAČ:

NAROBE SVET.

NARODOPISNA ČRTICA.

O Kitajcih ste bržkone že marsikaj
čuli in brali. A verjeli morda niste
vsega natanko. Tudi meni se je
včasih tako godilo. Toda zanesel
me je veter na Kitajsko¹⁾, in zdaj opazujem
na svoje oči to ljudstvo „nebeškega kra-
ljestva“, njegovo življenje in stremljenje,
njega šege in navade. Pa vidim, kako je
res marsikaj čudovito drugače, nego pri
nas v Evropi. Te kitajske šege in običaji!
Menda jih ni nikjer na svetu več tacih! Naj
vam jih kot samovidec ob kratkem nekaj

¹⁾ O. Veselko (Laetus) Kovač, frančiškan,
je apostolski misijonar v Šan-tungu. Bodi mu pri-
srčna hvala za ta zanimivi spis! Obljubil nam je še
več sestavkov o Kitajcih. Prosimo, da svojo obljubo
možko izpolni!

Op. uredništva.

opišem — pa bodisi da tudi meni ne boste
vsega verjeli! Kar tako brez vsakega posebnega
reda sprejmite nekoliko črtic!

* * *

Kitajec ne pozna naših pozdravov: „Do-
bro jutro“, „dober dan“, itd. Njegov po-
zdrav je vprašanje: „Ali se ti dobro godi?“
„Ali si zdrav?“ — „Si že kosil?“ — Na vpra-
šanje: „Ali si že kosil? južinal?“ Kitajec
vedno odgovori, da se je najedel do si-
tega, in bodisi da mu pajki še tako pre-
dejo po želodcu.

Kadar se prvič snideš s Kitajcem, se
zanima za tvojo „visoko starost“, za tvoje
„lepe dohodke“, te vpraša, koliko tisočakov
imaš na posojilu itd.; običajno je tudi vpra-
šanje: „Koliko žen imaš?“ — pač same šege,